

наукових досліджень і конкретних практичних розробок; підготовка наукових, науково-методичних та інших матеріалів інтелектуального характеру; реалізація виховних функцій в процесі індивідуальної та групової роботи зі студентами, а також неформального спілкування з ними; безперервний особистісний та професійний розвиток, підвищення наукової та педагогічної компетентності і кваліфікації; творче засвоєння та практичне використання необхідних професійних навичок.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Враховуючи інноваційні тенденції розвитку вищої школи України на сучасному етапі, багатоманітність завдань, покладених на її професорсько-викладацьку корпорацію, до

есенціальних креативних ознак викладача університету слід, з нашої точки зору, віднести: інтелектуальний, науково-методологічний рівень; здатність до постійного цілеспрямованого, усвідомленого і вмотивованого наукового дослідницького пошуку; оперативне впровадження новаторських ідей у навчальний процес; забезпечення інтегративного характеру наукової та навчальної діяльності; високий рівень психолого-педагогічної підготовки та культури. Слід враховувати, що стратегічне значення освіти в ХХІ столітті полягає в тому, щоб підготувати до життя вільну і творчу людину.

Перспективами є особливості формування вільної і творчої особистості, здатної здійснювати безперервне самовизначення не лише у сфері вузькопрофесійної діяльності, але і в царині загальнолюдських цінностей.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібн. / І.М. Дичківська. – К: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Зербіно Д. Мотивація у науковій творчості / Д. Зербіно // Світогляд. – 2007. – № 3. – с. 56 - 60.
3. Кремень В. Якість освіти – основа розвитку / В. Кремень // Урядовий кур'єр. – 2006. – 29 грудня.
4. Романець Д. Мені важливо знайти правду / Д. Романець // Україна молода. – 2008. – 15 березня.
5. Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология: учебное пособие / Д.В. Чернилевский, А.В. Морозов. – М: МГТА, 2001. – 300 с.

В статье раскрыты личностные и психолого-педагогические критерии, которым должен отвечать современный преподаватель высшей школы, акцентируется внимание на значении инновационных факторов в деятельности профессорско-преподавательской корпорации на современном этапе модернизации системы образования в Украине.

Ключевые слова: преподаватель, инновационная педагогика, креативная модель.

In the article the personal, psychological and pedagogical criteria are inclosed which characterize a modern teacher of high school, focused on the importance of innovation factors in teaching corporation at the present stage of modernization of the education system in Ukraine. It is emphasized that the basic feature of a creative model of a university lecturer, is his/her intellectual and professional skills, ability and willingness to research, produce new knowledge, creative approaches to the formation of psycho-pedagogical culture. The teacher of high school - is primarily a personality who should have a universal set of skills according to the content of his/her professional activity, including an understanding of the student as it is, without authoritarian pressure to change it radically, which makes the process of identifying formation more effective. It is also revealed that innovation, creativity educational search is one of the most important means of quality assurance. Creative pedagogy and psychology open the way to form a new educational paradigm of higher education and help to clarify the basic personal, psychological and pedagogical criteria to be met by the modern teacher. It was concluded that taking into account the innovative trends of education in Ukraine at the present stage, the variety of tasks of a high school teacher, the essential creative university lecturer characteristics include: intellectual, scientific and methodological level; capability to focused, informed and motivated scientific research and development work; implementation of innovative ideas in the educational process; providing integrative nature of scientific and educational activities; high levels of psychological and pedagogical training and culture. Prospects of further research lie in peculiarities of the formation of a free and creative personality, capable for permanent self-determination not only in the narrow professional activity, but also in the sphere of human values.

Key words: university teacher, innovative pedagogy, creative model.

УДК 37.377.5

Павлиш Тетяна Григорівна,

викладач, Криворізький коледж економіки та управління
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана», м. Кривий Ріг

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ

У статті висвітлено процес розвитку професійної мобільності викладачів, який має певну структуру і відображений у вигляді моделі. На основі аналізу науково-теоретичних підходів щодо педагогічного моделювання теоретично обґрунтовано модель розвитку професійної мобільності викладачів коледжу, визначено структурні

компоненти моделі: цільовий, змістовий, результативний. Реалізація мети моделі, на думку автора, досягається за певних педагогічних умов. Визначено критерії професійної мобільності викладачів коледжу та етапи її розвитку.

Ключові слова: професійна мобільність, модель, модель розвитку професійної мобільності викладача коледжу.

Постановка проблеми. Демократизація суспільства зумовила перехід до нової моделі вищої освіти, активізацію інноваційних процесів в освітянській галузі, індивідуалізацію навчального процесу, міждисциплінарну інтеграцію, зміну запитів ринку праці тощо. Відтак, постала необхідність адаптації вузів до ринкового середовища через запровадження системи професійної підготовки і професійної мобільності конкурентоспроможних фахівців. Це, у свою чергу, докорінно змінює функції викладача вищої школи, орієнтує його діяльність на створення умов для формування в них потреб і здібностей суб'єкта навчального процесу, забезпечення норм усіх форм суспільної свідомості, вимагає від викладача високої педагогічної компетентності та постійного самовдосконалення.

За таких умов виникає гостре питання проблеми розвитку професійної мобільності викладача як інтегрованої якості особистості, що необхідна для її успішної життєдіяльності в умовах сучасного ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Умови формування професійної мобільності фахівців розкрито в працях Т.М. Сорокіна, Н.І. Кожемякіної, Л.Л. Сушенцевої, Є.А. Іванченко, Р.М. Пріми, Л.С. Пілецької, І.В. Нікуліної, Ю.Ю. Дворецької, А.К. Маркової, Б.С. Гершунського, С.А. Кугель, І.Л. Смирнової та ін.

Проблема професійної мобільності викладачів залишається недостатньо дослідженою і представлена працями Л.О. Амірової, Л.В. Горюнової, Б.М. Ігошева, О.О. Нікітіної, В.О. Гринько, С.А. Морозової.

Методика розвитку професійної мобільності викладача ще не знайшла свого відображення. Необхідність розробки моделі розвитку професійної мобільності викладачів зумовлює нашу увагу до специфічних особливостей, що мають бути враховані при її побудові.

Метою статті є теоретичне обґрунтування моделі розвитку професійної мобільності викладача коледжу.

Результати дослідження. Перш ніж, перейти до опису розробленої нами моделі розвитку професійної мобільності викладача коледжу, ми вважали за доцільне розглянути такі поняття, як «модель» і «моделювання».

Проаналізувавши наукові джерела, ми дійшли висновку, що «педагогічна модель – мисленнєва система, що імітує чи відображає певні властивості, ознаки, характеристики об'єкта дослідження або принципи його внутрішньої організації чи функціонування і презентується у вигляді культурної форми, притаманній певній соціокультурній практиці» [2;3;4].

На думку Н.І. Осадчого, «педагогічні моделі є науковими уявленнями у сфері освіти» [3].

Моделювання розглядається сучасними науковцями, як науковий метод дослідження будь-яких

об'єктів, процесів, шляхом побудови їх моделей, які зберігають основні властивості об'єктів дослідження.

Н. Ничкало вважає, що модель потрібно описувати «як схему для пояснення якогось явища або процесу» [4, с. 19].

На думку І. Зязюна, модель – це штучно створений зразок у вигляді схеми, конструкції, знакових форм чи формул, подібний до досліджуваного об'єкта (чи явища), відображає й відтворює в простому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відношення між елементами цього об'єкта [5, с. 5-6].

Процес розвитку професійної мобільності викладачів має певну структуру, яка може бути відображена у вигляді моделі. Побудова даної моделі має враховувати компоненти та критерії професійної мобільності, педагогічні умови розвитку професійної мобільності та етапи розвитку професійної мобільності.

Досліджуючи структуру професійної мобільності викладачів та враховуючи специфіку педагогічної роботи, ми вважаємо, що ключовими у структурі професійної мобільності викладачів слід виділити такі компоненти: цільовий, змістовий, результативний (рис.1).

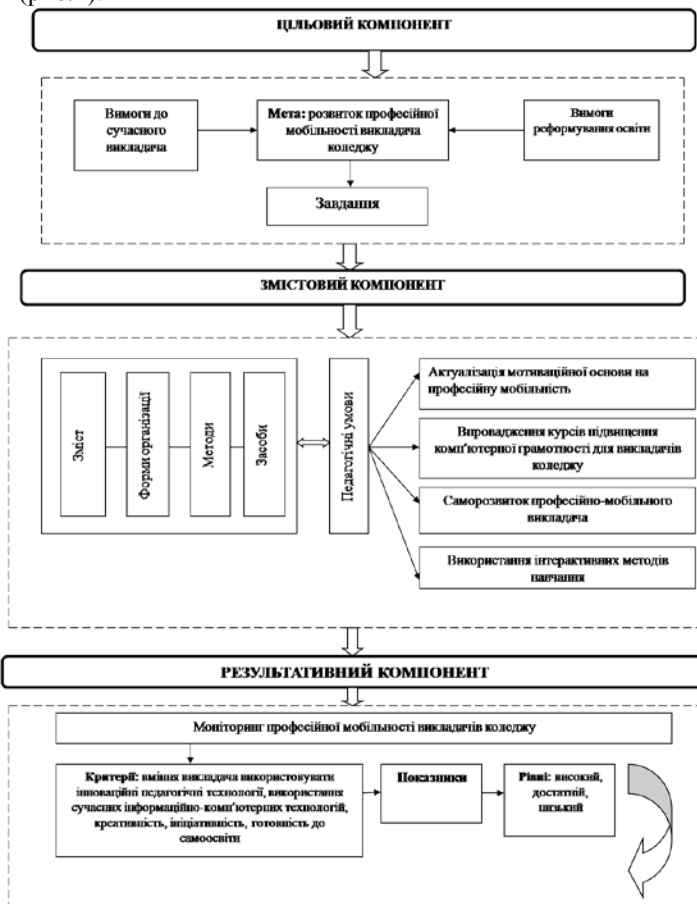

Рис 1. Компоненти професійної мобільності викладачів

Розглянемо детально усі компоненти професійної

мобільності викладача коледжу.

Цільовий компонент передбачає мету в експериментальній моделі і реалізацію її виконання наступних завдань: розвиток інтегративно-цілісного мислення викладача, мотивації бути мобільним, успішним; формування професійної спрямованості особистості, випереджувальний особистісний і професійний розвиток викладачів; стимулювання їх до професійного самовдосконалення, саморозвитку.

На сьогоднішній день проблема професійної мобільності є актуальною, оскільки навчальним закладам потрібні викладачі здатні ефективно використовувати професійні знання та уміння; які вміють вирішувати складні професійні завдання; готові брати на себе відповідальність за прийняття рішень; виявляти самостійність у прийнятті рішень; ефективно визначати цілі, форми та методи діяльності; швидко та якісно приймати рішення; нестандартно вирішувати професійні завдання; опанувати передовими знаннями і інноваційними технологіями педагогічної роботи, прагнути професійного самовдосконалення.

Змістовий компонент моделі містить зміст, форми організації, методи, засоби та педагогічні умови розвитку професійної мобільності викладача коледжу.

Розвитку професійної мобільності викладачів сприятиме система розвиваючих тренінгів та психолого-педагогічних семінарів, запровадження роботи творчих лабораторій з питань інформатизації та комп'ютеризації навчання, впровадження курсів комп'ютерної майстерності для викладачів та ін.

Реалізація описаної моделі процесу розвитку професійної мобільності викладачів коледжу відбувається за певних педагогічних умов. Серед них виокремлюємо наступні:

1. Актуалізація мотиваційної основи на професійну мобільність; За такої мотивації дії викладача спрямовуються на досягнення позитивних результатів. Такі люди завжди активні, ініціативні, виявляють наполегливість у досягненні поставленої мети. Викладачі з такою мотивацією не бояться перешкод, а шукають шляхи їх подолання, віддають перевагу нестандартним завданням, мають потребу в досягненні результатів. Коли їхні дії призводять до досягнення поставленої мети, відчувають задоволення та радість. Викладач, який мотивований на успіх, характеризується рішучістю у нестандартних ситуаціях, готовністю брати на себе відповідальність, адекватною самооцінкою.

2. Впровадження курсів підвищення комп'ютерної грамотності для викладачів коледжу;

Викладачі повинні вміло орієнтуватися в інформаційному просторі і застосовувати інформаційно-комп'ютерні та мультимедійні технології на найвищому рівні, що дає можливість викладачу бути сучасним, успішним, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення техніки в своїй професійній діяльності і бути професійно мобільним і конкурентоздатним на ринку праці.

3. Використання інтерактивних методів навчання; яким би не було заняття за формою проведення, його слід організувати так, щоб забезпечити максимально можливу активність студентів з постійно

діючим зворотним зв'язком. З метою успішного розв'язання даної проблеми слід застосовувати в навчально-виховному процесі інтерактивні методи роботи, які активізують діяльність студентів, розвиваючи їх творче мислення, вміння спілкуватися, розмірковувати і приймати рішення.

4. саморозвиток професійно-мобільного викладача; саморозвиток - це усвідомлення та спрямоване розширення й збагачення власних можливостей. Професійний саморозвиток має у своїй основі досить складну систему мотивів і джерел активності. Джерелом і рушійною силою самовиховання викладача є потреба у самовдосконаленні.

Найефективніший шлях професійної самоосвіти педагога – його участь у творчих пошуках педагогічного колективу, у розробці інноваційних проектів освітньої установи, авторських курсів і педагогічних технологій.

Результативний компонент спрямований на моніторинг професійної мобільності викладачів коледжу та розроблення критеріїв, показників і рівнів формування професійної мобільності викладача.

Проаналізувавши дисертаційні дослідження, ми дійшли висновку, що більшість науковців критеріями оцінки мобільності виділяють: властивості й якості особистості (відкритість світу, довіра до людей і до себе, гнучкість, оперативність, локалізація контролю, толерантність); уміння (рефлексії, саморегуляції, самовизначення, ціле покладання); здатності (бачити і розуміти сутність змін соціуму; бачити варіативність і альтернативність розвитку ситуації; конструктивно, продуктивно мислити; проектувати необхідні зміни в мікросоціумі; вирішувати проблеми; адаптуватися до змін).

Нами було з'ясовано, що погляди науковців на проблему професійної мобільності викладача різноманітні та простежується певна невизначеність щодо критеріїв, за якими варто визначати рівень розвитку професійної мобільності викладача.

Гринько В.О. визначає такі критерії професійної мобільності викладача ВНЗ:

- педагогічні компетенції й компетентність;
- предметні компетенції й компетентність;
- світоглядні установки й цінності, особистісні ціннісні орієнтації та потреби;
- професійно важливі якості особистості викладача вищої школи;
- наявність операціональної (технологічної) складової;
- педагогічна рефлексія [2; 71-81].

Проаналізувавши наукові дослідження, ми дійшли висновку, що визначення рівнів розвитку професійної мобільності викладачів коледжу необхідно здійснювати за певними критеріями. До критеріїв нами були віднесені такі:

- вміння викладача використовувати інноваційні педагогічні технології;
- використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій;
- креативність;
- ініціативність;
- готовність до самоосвіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Ми встановили, що професійна мобільність викладача коледжу - це інтегрована характеристика професіонала, котра передбачає поєднання професійних та особистісних якостей. Нами була сформована педагогічна модель розвитку професійної мобільності

викладача коледжу. Обґрунтовані критерії та педагогічні умови розвитку професійної мобільності викладачів коледжу. Зазначене питання є актуальним і заслуговує на вивчення та впровадження в практику роботи методичних служб.

Список використаних джерел

1. Викладач коледжу і його професійна підготовка. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.wikipedia.org/
2. Гринько. В. О. Психологічні засади розвитку професійної мобільності викладача вищої школи: дис. канд. психол. наук : 19.00.07 / Гринько Вікторія Олександрівна; Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки. –К., 2012. –205 с.
3. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учіння / І. А. Зязюн // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / ред. кол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – К.; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2000. – С. 4–7.
4. Осадчий І.Г. Педагогічне моделювання: що важливо знати педагогу?// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3969 . – Заголовок з екрану.
5. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / [уклад. С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, Н.О. Талалуєва та ін.]; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 380 с.
6. Сушенцева Л.Л. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах : дис. д-ра пед. наук / Л. Л. Сушенцева ; наук. консультант Н. Г. Ничкало ; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – Київ, 2012. – 469 с.

В статье отражен процесс развития профессиональной мобильности преподавателей, который имеет определенную структуру и отображен в виде модели. На основе анализа научно-теоретических подходов относительно педагогического моделирования теоретически обоснована модель развития профессиональной мобильности преподавателей колледжа, определены структурные компоненты модели: целевой, содержательный, результативный. Реализация цели модели, по мнению автора, достигается при определенных педагогических условиях. Определены критерии профессиональной мобильности преподавателей колледжа и этапы ее развития.

Ключевые слова: профессиональная мобильность, модель развития профессиональной мобильности преподавателя колледжа.

The article presents the process of development of professional mobility of teachers, which has a certain structure and displayed in the model view. Based on the analysis of scientific and theoretical approaches with respect to pedagogical modelling, theoretically grounded model of development of professional mobility of teachers College, identified the structural components of the model: the target, content, productive. The realization of the goal of the model, according to the author, is achieved under certain pedagogical conditions.

The targeted component involves the goal in experimental models and the implementation and execution of the following tasks: development of an integrative-holistic thinking of the teacher, motivation to be mobile, the successful; the formation of professional orientation of personality, advancing personal and professional development of teachers; encouraging them to professional self-improvement, self-development.

A substantial component of the model includes the content, forms of organization, methods, means and pedagogical conditions of development of professional mobility of the teacher's College.

Effective component contains criteria for monitoring the professional mobility of teachers College. To these criteria we were classified as the following: the ability of the teacher to use innovative teaching technologies; the use of modern information and computer technology; creativity; initiative; willingness for self-education.

We found that the professional mobility of the teacher's College is an integrated feature of a professional, which involves a combination of professional and personal qualities. We developed a pedagogical model of development of professional mobility of the teacher's College. Criteria and pedagogical conditions of development of professional mobility of teachers College. This issue is relevant and worth studying and implementing into the practice of instructional support services.

Key words: professional mobility, model of development of professional mobility of the teacher's College.